

Urząd Statystyczny w Warszawie
ul. 1 Sierpnia 21, 02-134 Warszawa
tel.: 22 464 20 85 faks 22 846 78 32
e-mail: InformatoriumUSWAW@stat.gov.pl
<http://warszawa.stat.gov.pl>

Wielkość i struktura rynków pracy w miastach powiatowych na Mazowszu

Opracowała:

Emilia Murawska

Spis treści:

Wstęp	1
Wielkość lokalnych rynków pracy	3
Struktura lokalnych rynków pracy według płci	5
Struktura lokalnych rynków pracy według sektora własności	7
Struktura lokalnych rynków pracy według sekcji PKD.....	9
Wnioski.....	18

WSTĘP

Już ponad 200 lat temu szkocki myśliciel i filozof Adam Smith pisał: „*bogactwo każdego narodu zależy od dwóch okoliczności: po pierwsze od umiejętności, sprawności i znanstwa z jakim swą pracę wykonuje; po drugie, od stosunku liczby tych, którzy pracują użytecznie, do liczby tych, którzy tego nie czynią*”¹. Liczba pracujących jest zatem istotną zmienną świadczącą o poziomie rozwoju gospodarczego. Większa liczba pracujących wpływa na szybsze tempo bogacenia się społeczeństwa. Przez pryzmat zmian wielkości zatrudnienia można oceniać kondycję gospodarki i poszczególnych branż.

Mając na uwadze fakt, że miasta stanowią rdzeń lokalnych rynków pracy, stąd też analizie poddano wyłącznie miasta powiatowe z obszaru województwa mazowieckiego. Według danych z końca 2012 r. w miastach będących siedzibą władz powiatu zatrudnionych było ponad 80% pracujących w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 9 osób. W opracowaniu wzięto pod uwagę 38 miast. Warto w tym miejscu wspomnieć, że w województwie mazowieckim występują 42 powiaty, jednak w przypadku czterech miast są one jednocześnie miastami na prawach powiatu, jak i stolicą powiatu, w którego skład wchodzi okoliczne gminy. Ostrołęka jest zarówno miastem na prawach powiatu, jak i siedzibą władz powiatu ostrołęckiego. Podobnie miasta: Płock, Radom i Siedlce. Dlatego w niniejszym opracowaniu wzięto je pod uwagę tylko raz.

Celem opracowania jest wskazanie najważniejszych branż, które jednocześnie są strategiczne dla rozwoju gospodarki regionu i rozwijają się w najszybszym tempie. Analizie poddano zmiany wielkości zatrudnienia w poszczególnych branżach, jak również w strukturze pracujących ze względu na płeć i sektor własności.

Do opracowania wykorzystano liczbę pracujących pochodzących z rocznego sprawozdania o pracujących, wynagrodzeniach i czasie pracy (formularz Z-06). Dane te obejmują podmioty gospodarki narodowej, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób (mikroprzedsiębiorstw), gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, organizacji społecznych, politycznych, związków zawodowych i innych, duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie oraz jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Zatem dane wykorzystane w opracowaniu dotyczą małych, średnich i dużych przedsiębiorstw, w których zgodnie z obowiązującymi definicjami pracuje co najmniej 10 osób (w małych przedsiębiorstwach liczba pracujących wynosi do 49 osób, w średnich przedsiębiorstwach – od 50 do 249, natomiast w dużych – powyżej 249 osób).

Dane dotyczące pracujących podano według stanu w dniu 31 XII, bez przeliczenia niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych oraz przy przyjęciu zasady jednorazowego ujmowania tych osób według faktycznego miejsca pracy.

W podziale przedsiębiorstw na branże wykorzystano Polską Klasyfikację Działalności (PKD 2007).

Niniejsza analiza dotyczy lat 2008-2012. Należy zatem zauważyć, że w okresie tym gospodarka polska (jak też gospodarka światowa) działała w zmieniających się warunkach. Dwa pierwsze lata (2008-2009) to okres globalnego kryzysu ekonomicznego. Nastąpiło spowolnienie tempa wzrostu gospodarczego. Zmniejszyło się tempo wzrostu wartości dodanej i zatrudnienia. Kolejne trzy lata

---

¹ A. Smith, *Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów*, PWN, Warszawa 1954, t. 1, s. 3 (oryginał został wydany w 1776 r.)

– od roku 2010 negatywne tendencje występujące w gospodarce zostały przełamane, choć sytuacja na rynku pracy uległa stagnacji. Tempo wzrostu PKB przyspieszyło, nastąpił wzrost wartości dodanej.

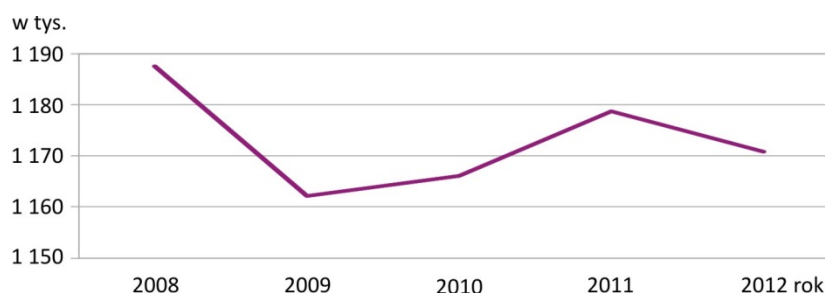
Zapoczątkowany w 2007 r. kryzys na rynkach finansowych i bankowych, stał się przyczyną ogólnoświatowego kryzysu gospodarczego. W przypadku Polski kryzys spowodował znaczne obniżenie się dynamiki wzrostu PKB, szczególnie w 2009 r. Dlatego też, w opracowaniu odnosząc się do tego okresu użyto określenia *spowolnienie gospodarcze*.

WIELKOŚĆ LOKALNYCH RYNKÓW PRACY

W 2012 r. na rynku pracy mazowieckich miast powiatowych pracowało 1 170,8 tys. osób, które stanowiły 81,1% ogółu pracujących w województwie. Największym ośrodkiem koncentracji miejsc pracy była Warszawa, która skupiała 69,5% pracujących na terenie miast powiatowych w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 9 pracowników. Wśród badanych ośrodków zauważalne jest duże zróżnicowanie pod względem poziomu zatrudnienia. W 11 z 38 badanych ośrodków miejskich liczba pracujących w 2012 roku wyniosła powyżej 10 tys. osób. Należą do nich: Warszawa oraz wszystkie były miasta wojewódzkie: Ostrołęka, Radom, Płock, Siedlce i Ciechanów, a także Grodzisk Mazowiecki, Mława, Mińsk Mazowiecki, Piaseczno i Pruszków. Na przeciwnym biegunie znalazło się 13 miast, w których liczba pracujących nie przekraczała 5 tys. osób. Warto zauważyć, że ośrodki te w większości należą do dwóch podregionów: radomskiego i ostrołęcko-siedleckiego. Wśród miast o najniższym zatrudnieniu znalazły się dwa: Białobrzegi i Przysucha (oba z podregionu radomskiego), w których liczba pracujących nie przekraczała 2 tys. osób.

Warto zauważyć, że słabsza koniunktura gospodarki, wywołana przez światowy kryzys ekonomiczny, była istotnym czynnikiem spowalniającym wzrost zatrudnienia. W latach 2008-2009 odnotowano największy spadek liczby pracujących. Jednak skutki spowolnienia gospodarczego nie były trwałe i w kolejnych dwóch latach (2010-2011) zatrudnienie wzrosło. Jednocześnie rok 2012 przyniósł kolejny spadek zatrudnienia, przez co liczba pracujących nie powróciła do stanu sprzed kryzysu.

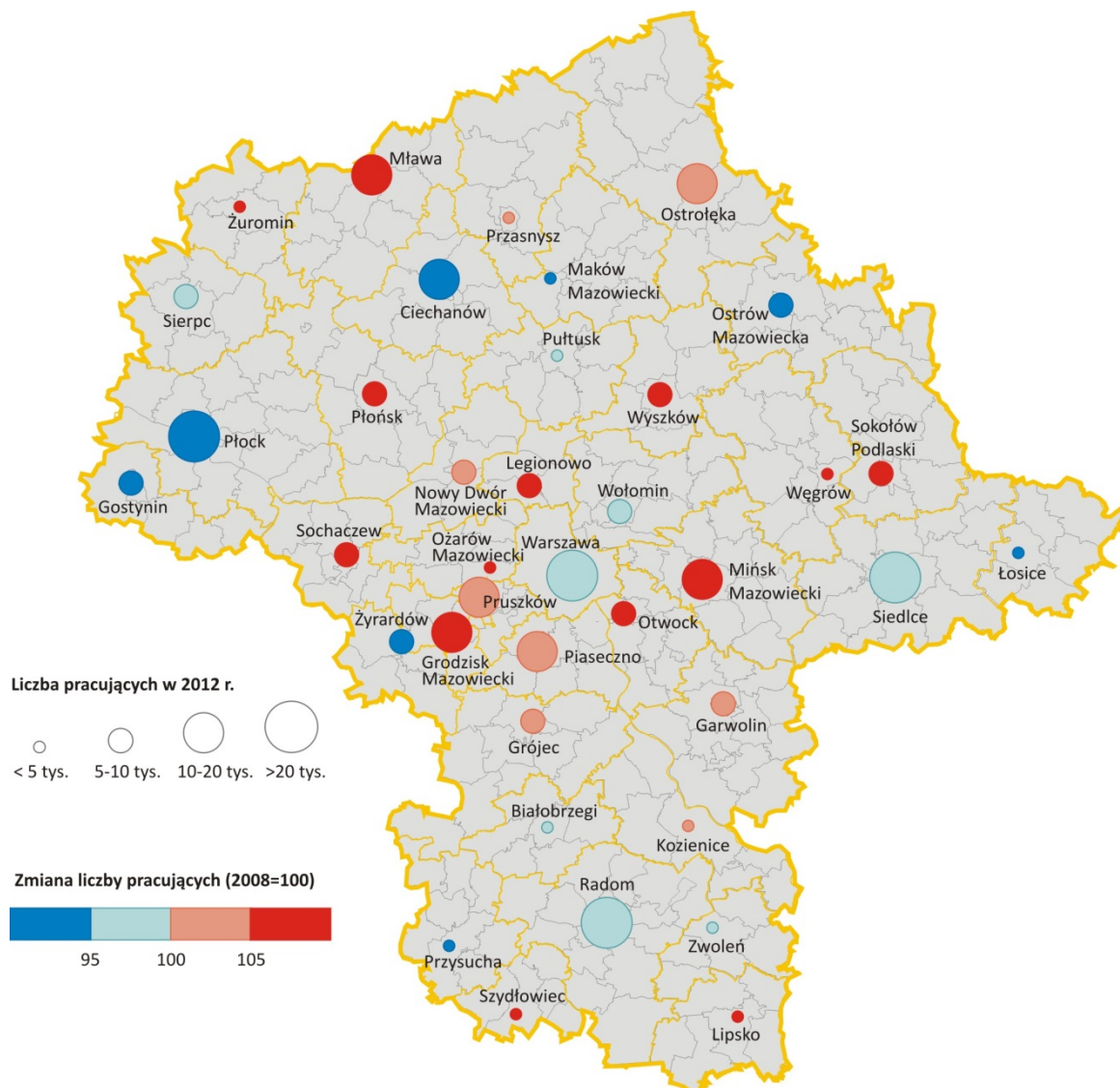
Wykres 1. Liczba pracujących w miastach powiatowych na Mazowszu w latach 2008-2012

W badanym okresie, a więc w latach 2008-2012, liczba pracujących w województwie zmniejszyła się o 5,4 tys. osób (spadek o 0,4%), a w samych miastach powiatowych spadek ten był wyższy i wyniósł 16,7 tys. osób (1,4%). Analizując zmiany w ujęciu bezwzględny najbardziej zmniejszyła się liczba pracujących w Warszawie (o 16,1 tys. osób), a sam udział stolicy w strukturze zatrudnienia wśród miast powiatowych regionu zmniejszył się o 0,4 pkt. proc. Natomiast największy wzrost liczby pracujących odnotowano w Sochaczewie (o 1,2 tys. osób).

Biorąc pod uwagę procentową zmianę liczby pracujących – największy, ponad 10-procentowy spadek odnotowały 4 miasta: Przysucha (o 18,5%), Łosice (13,2%), Żyrardów (12,1%) oraz Ostrów Mazowiecka (10,9%). Warto zauważyć, że Przysucha i Łosice notują również najniższą liczbę pracujących. Natomiast największy wzrost liczby pracujących w ujęciu procentowym wystąpił w sąsiadującym bezpośrednio z Warszawą Ożarowie Mazowieckim (o 19,9%) oraz Sochaczewie (o 14,8%).

Mapa 1. Pracujący w miastach powiatowych na Mazowszu w 2012 r.

Analizując powyższe wyniki można zauważyć, że zdecydowana większość miast, które odnotowały wzrost zatrudnienia zlokalizowana jest w centrum regionu – w sąsiedztwie lub z dobrym połączeniem komunikacyjnym z Warszawą. Dodatkowo połowa tych miast należy do Obszaru Metropolitalnego Warszawy.

Dynamikę na poziomie poniżej 95 odnotowało 8 miast, które w większości należą do podregionu ciechanowsko-płockiego i ostrołęcko-siedleckiego.

W poniższej tabeli dokonano podziału miast powiatowych ze względu na liczbę pracujących w 2012 r. i zmianę tej liczby w stosunku do 2008 r. Na podstawie wielkości poziomu dynamiki zaklasyfikowano miasta, w których nastąpił wzrost, stagnacja lub regres liczby pracujących.

Tabl. 1. Liczba pracujących i ich zmiana w stosunku do 2008 r.

Dynamika liczby pracujących (2008=100)	Liczba pracujących (2012 r.)			
	< 5 tys.	5-10 tys.	10-20 tys.	>20 tys.
Wzrost (powyżej 105)	Ożarów Mazowiecki, Żuromin, Szydłowiec, Węgrów, Lipsko	Sochaczew, Legionowo, Otwock, Sokołów Podlaski, Wyszaków, Płońsk	Grodzisk Mazowiecki, Mława, Mińsk Mazowiecki	
Stagnacja (95-105)	Kozienice, Przasnysz, Pułtusk, Zwolen, Białobrzegi	Nowy Dwór Mazowiecki, Grójec, Garwolin, Wołomin, Sierpc	Ostrołęka, Pruszków, Piaseczno	Warszawa, Siedlce, Radom
Regres (poniżej 95)	Maków Mazowiecki, Łosice, Przysucha	Gostynin, Ostrów Mazowiecka, Żyrardów	Ciechanów	Płock

Kolejność miast według poziomu dynamiki liczby pracujących (2008=100). Miasta wymienione w pierwszej kolejności w obrębie danej grupy odnotowały wyższą dynamikę.

Zauważyć należy, że 3 z 4 miast powiatowych o najwyższej liczbie pracujących (powyżej 20 tys.) znalazły się w grupie, która odnotowała stagnację, a więc jedynie nieznaczne zmiany w liczbie pracujących. Do miast tych należą: Warszawa, Siedlce i Radom. Czwartym miastem jest Płock, który odnotował najmniej korzystną sytuację z grupy miast o najwyższym zatrudnieniu. W Płocku wystąpił regres, a więc spadek liczby pracujących.

Z kolei w grupie notującej wzrost znalazło się 14 miast, przy czym 5 z nich: Ożarów Mazowiecki, Żuromin, Szydłowiec, Węgrów i Lipsko należą do grupy miast o najniższej liczbie pracujących (mniej niż 5 tys.).

Wśród miast, które odnotowały regres, szczególną uwagę należy zwrócić na Przysuchę, która odnotowała spadek liczby pracujących. Dodatkowo, poza redukcją zatrudnienia notowaną w ostatnich latach, miasto to posiada najniższą liczbę pracujących (1,7 tys.). W podobnej sytuacji znajdują się Maków Mazowiecki i Łosice, należące do podregionu ostrołęcko-siedleckiego, w których liczba pracujących (i tak już niska) w ciągu 5 lat zmniejszyła się.

STRUKTURA PRACUJĄCYCH WEDŁUG PŁCI NA LOKALNYCH RYNKACH PRACY

Struktura liczby pracujących według płci w poszczególnych miastach wykazuje silne zróżnicowanie. Różnice pomiędzy minimalną a maksymalną wartością udziału kobiet w liczbie pracujących w 2012 r. wynosi 18,3 p. proc. Udział kobiet w liczbie pracujących w miastach powiatowych na Mazowszu w 2012 r. wyniósł 52,4% i w stosunku do 2008 r. wzrósł o 1,4 p. proc.

Wśród miast o zdecydowanej przewadze pracujących kobiet znalazły się ośrodki, w których liczba pracujących nie przekracza 10 tys. osób.

Tabl. 2. Miasta sfeminizowane

Miasta sfeminizowane (powyżej 60% kobiet wśród ogółu pracujących)	
2008 r.	2012 r.
Legionowo, Otwock, Maków Mazowiecki	Legionowo, Otwock, Przysucha, Pułtusk

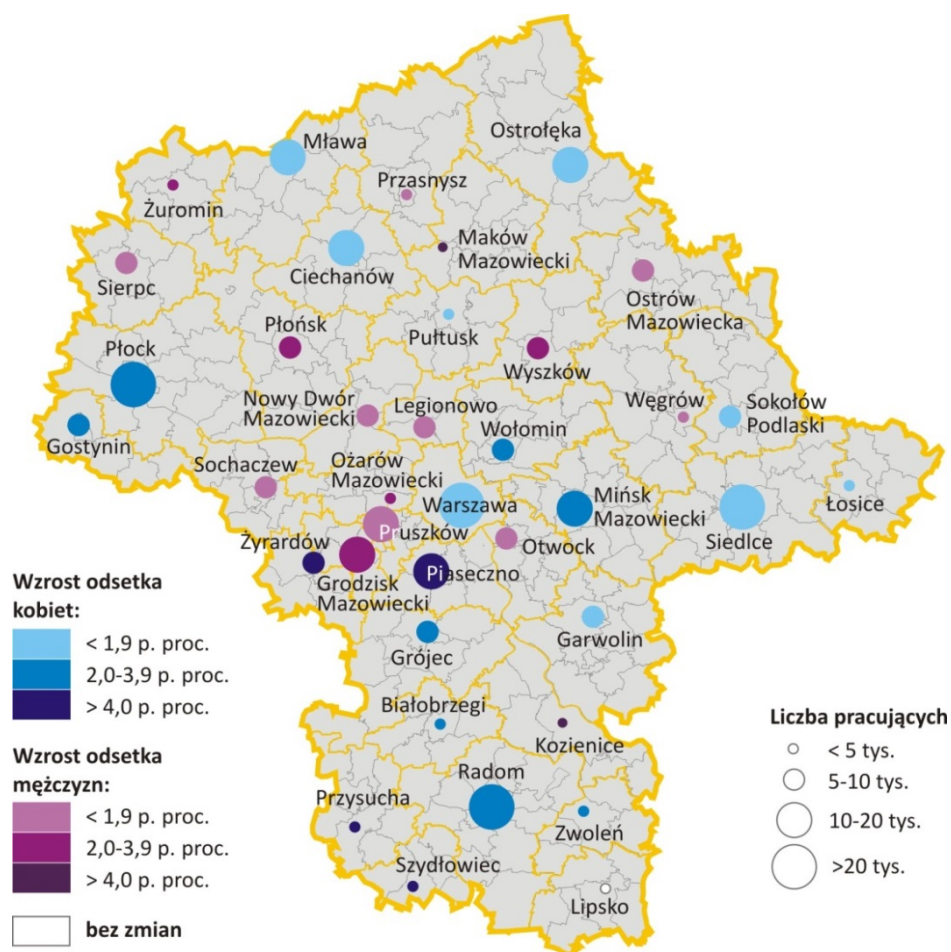
Odsetek mężczyzn w żadnym z badanych lat nie przekroczył 60%. Najwyższy udział mężczyzn w strukturze pracujących w 2012 r. odnotowano w 3 miastach: Grójcu, Ożarowie Mazowieckim i Płocku (odsetek ten wyniósł odpowiednio: 56,3%, 55,6% i 55,1%).

Wzrost udziału kobiet w strukturze pracujących na przestrzeni lat 2008-2012 wystąpił w 21 miastach powiatowych – największy w Przysusze i Żyrardowie (odpowiednio o: 7,9 p. proc. i 5,2 p. proc.). Wzrost zatrudnienia kobiet notowany w tych miastach był wynikiem spadku ogólnej liczby pracujących, który w większym stopniu dotyczył mężczyzn. Zwiększenie udziału pracujących kobiet odnotowano również we wszystkich dużych miastach powiatowych liczących powyżej 100 tys. mieszkańców: Warszawie, Radomiu i Płocku. W Płocku wzrost ten spowodowany był mniejszym spadkiem liczby kobiet niż mężczyzn wśród pracujących. Natomiast w Warszawie i Radomiu był wynikiem wzrostu zatrudnienia wśród kobiet przy jednoczesnym spadku liczby mężczyzn.

Szczególnie pozytywne zjawisko można zaobserwować w Lipsku, gdzie występuje zrównoważona struktura pracujących według płci, a wzrost liczby pracujących nie pociągnął za sobą znaczących wahań strukturalnych – odsetek kobiet i mężczyzn pozostał bez zmian.

Niekorzystne są natomiast spadki lub wzrosty liczby pracujących, które w głównej mierze dotyczą jednej z płci. Przykładem wzrostu, który dotyczył głównie mężczyzn są: Koźienice, Maków Mazowiecki, Ożarów Mazowiecki czy Wyszków. W miastach tych udział mężczyzn zwiększył się odpowiednio o: 5,1 p. proc., 4,2 p. proc., 3,9 p. proc. oraz 3,2 p. proc. Z kolei w miastach: Przysucha i Żyrardów odnotowano redukcję zatrudnienia, która dotyczyła głównie mężczyzn, w wyniku czego udział kobiet zwiększył się odpowiednio o: 7,9 p. proc., 5,2 p. proc.

Mapa 2. Zmiany udziału kobiet i mężczyzn w ogólnej liczbie pracujących

Największe (powyżej 4 p. proc.) zmiany w strukturze liczby pracujących według płci zaszły w 6 miastach. W 4 z nich odnotowano wzrost udziału kobiet, w pozostałych 2 wzrost odsetka mężczyzn.

Tabl. 3. Miasta o dużych zmianach udziału pracujących kobiet i mężczyzn

Miasta o wzroście udziału kobiet powyżej 4 p. proc.			Miasta o wzroście udziału mężczyzn powyżej 4 p. proc.		
Miasto	Odsetek kobiet w 2012 r. (%)	Wzrost udziału kobiet w stosunku do 2008 r. (p. proc.)	Miasto	Odsetek mężczyzn w 2012 r. (%)	Wzrost udziału mężczyzn w stosunku do 2008 r. (p. proc.)
Przysucha	61,3	7,9	Kozienice	45,3	5,1
Żyrardów	58,0	5,2	Maków Mazowiecki	41,6	4,2
Piaseczno	50,2	4,9			
Szydłowiec	54,5	4,8			

W przypadku Przysuchy wzrost udziału kobiet w strukturze pracujących w największym stopniu dotyczył dwóch ostatnich lat, wówczas odsetek ten wzrósł odpowiednio o: 2,8 p. proc. w 2011 r. w stosunku do 2010 r. i 9,5 p. proc. w 2012 w stosunku do 2011 r.

STRUKTURA LOKALNYCH RYNKÓW PRACY WEDŁUG SEKTORA WŁASNOŚCI

Analiza wielkości zatrudnienia ze względu na sektor własności również wykazuje niewielkie, ale zauważalne zmiany. Udział pracujących w sektorze prywatnym w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 9 osób w miastach powiatowych na Mazowszu w 2012 r. wyniósł 63,4% i w stosunku do 2008 r. zmniejszył się o 0,1 p. proc. Należy podkreślić, że we wszystkich badanych latach dominowali pracujący w sektorze prywatnym. Ich liczba w 2012 r. była prawie dwukrotnie wyższa niż liczba pracujących w sektorze publicznym. Jednocześnie biorąc pod uwagę fakt, że w badanych ośrodkach znajdują się siedziby władz powiatów, po wyłączeniu miast powiatowych ze statystyk regionu udział pracujących w sektorze prywatnym zwiększa się. W 2012 r. wyniósł 68,8%.

Mimo że wszystkie badane miasta są siedzibami samorządów powiatowych, to udział zatrudnionych w sektorze publicznym jest zróżnicowany. Najwyższy udział pracujących w tym sektorze w 2012 r. odnotowano w Przysusze (65,0%), najniższy w Piasecznie (17,1%).

W poniższej tabeli zaprezentowano zróżnicowanie udziału pracujących w sektorze publicznym w miastach powiatowych z uwzględnieniem klas wielkości tych miast pod względem liczby mieszkańców.

Tabl. 4. Zróżnicowanie udziału pracujących w sektorze publicznym według klas wielkości miast w 2012 r.

Liczba mieszkańców (w tys.)	Udział pracujących w sektorze publicznym (w %)			
	< 40	40-50	50-60	> 60
> 50	Warszawa, Pruszków, Płock	Legionowo, Radom, Siedlce, Ostrołęka		
20-50	Ostrów Mazowiecka, Sochaczew, Mińsk Mazowiecki, Nowy Dwór Mazowiecki, Grodzisk Mazowiecki, Wyszaków, Mława, Piaseczno	Płońsk, Wołomin, Ciechanów, Żyrardów		Otwock
10-20	Węgrów, Sokołów Podlaski, Sierpc, Grójec, Garwolin, Ożarów Mazowiecki	Gostynin, Pułtusk, Przasnysz	Maków Mazowiecki, Szydłowiec, Kozienice	
< 10		Lipsko, Zwoleń	Białobrzegi, Żuromin, Łosice	Przysucha

Kolejność miast według wielkości udziału pracujących w sektorze publicznym. Miasta wymienione w pierwszej kolejności w obrębie danej grupy mają wyższy udział pracujących w sektorze publicznym.

W powyższej tabeli można zauważyć, że im mniejsza liczba mieszkańców, tym wyższy poziom zatrudnienia w sektorze publicznym. Wyrażna przewaga pracujących w tym sektorze charakterystyczna jest dla małych miast powiatowych położonych na obrzeżach województwa. Położone są one zazwyczaj w słabiej rozwiniętych, rolniczych częściach regionu, odznaczających się stosunkowo niewielką przedsiębiorczością mieszkańców oraz znikomym udziałem dużych przedsiębiorstw prywatnych. W związku z tym, głównym pracodawcą pozostają tu przede wszystkim lokalne urzędy, jednostki służby zdrowia oraz placówki oświatowe. Najwyższy odsetek pracujących w sektorze publicznym odnotowano w Przysusze, gdzie osiągnął on poziom 65,0%, a w ciągu ostatnich pięciu lat wzrósł o 11,7 p. proc. (i był to najwyższy wzrost notowany wśród badanych miast).

Wśród miast liczących 10–20 tys. mieszkańców tylko w trzech: Makowie Mazowieckim, Szydłowcu i Kozienicach notowana jest przewaga pracujących w sektorze publicznym. Najwięcej miejsc pracy generują w nich placówki zdrowotne oraz lokalne urzędy. Pozostałe miasta liczące 10–20 tys. mieszkańców charakteryzują się niskim odsetkiem pracujących w sektorze publicznym (poniżej 40%). Obecność na ich obszarze dużych zakładów przemysłowych, daje zatrudnienie znacznej liczbie mieszkańców. Najniższy udział pracujących w sektorze publicznym odnotowano w Ożarowie Mazowieckim (27,0%).

Z kolei w miastach liczących powyżej 20 tys. mieszkańców udział ten nie przekracza 50%. Wyjątkiem jest Otwock, liczący prawie 45 tys. mieszkańców, gdzie pracujący w sektorze publicznym stanowią 61,8%. Wynika to z funkcji uzdrowiskowej miasta. W Otwocku więcej niż co trzeci pracujący w sektorze publicznym zatrudniony jest w opiece zdrowotnej.

Warto również zwrócić uwagę na strukturę pracujących w Warszawie. Mimo pełnionych przez nią funkcji stołecznych, pracujący w sektorze publicznym stanowią 36,0% pracujących w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 9 osób. Liczba miejsc pracy w urzędach szczebla centralnego i lokalnego, instytucjach oświatowo-kulturalnych i placówkach służby zdrowia, które zaspokajają potrzeby nie tylko mieszkańców stolicy i regionu, ale też całego kraju jest niższa niż w sektorze prywatnym.

PRACUJĄCY WEDŁUG SEKCJI PKD 2007

Analiza zatrudnienia według sekcji PKD w latach 2008-2012 pozwala na identyfikację branż (sekcji PKD 2007), które generują najwięcej miejsc pracy. Również tych, które są strategiczne dla rozwoju gospodarki regionu, a więc rozwijają się w najszybszym tempie. W tym celu zmienną dotyczącą liczby pracujących według sekcji PKD zaprezentowano dwójako: po pierwsze – wskazano branże, które stanowią najwyższy odsetek w strukturze zatrudnienia (w 2012 r.), po drugie – dokonano analizy zmian i wskazano sekcje, których udział na rynku zatrudnienia w latach 2008-2012 wzrósł w największym stopniu.

Na potrzeby niniejszego opracowania, w celu zwiększenia przejrzystości zestawień, tabel i wykresów, posłużono się następującymi skróconymi nazwami sekcji PKD 2007: sekcja A – Rolnictwo; sekcja B – Górnictwo; sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe; sekcja D – Zaopatrywanie w energię i gaz; sekcja E – Dostawa wody; sekcja F – Budownictwo; sekcja G – Handel i naprawa pojazdów; sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa; sekcja I – Zakwaterowanie i gastronomia; sekcja J – Informacja i komunikacja; sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; sekcja L – Obsługa rynku nieruchomości; sekcja M – Działalność profesjonalna; sekcja N – Administrowanie i działalność wspierająca; sekcja O – Administracja publiczna; sekcja P – Edukacja; sekcja Q – Opieka zdrowotna; sekcja R – Kultura, rozrywka i rekreacja oraz sekcje S, T, U – Pozostała działalność usługowa.

Wśród niemal 1,2 mln pracujących (w podmiotach o liczbie pracujących powyżej 9 osób) w miastach powiatowych na Mazowszu w końcu 2012 r. dominowali pracujący w handlu i naprawach pojazdów, którzy stanowili 15,5% ogółu pracujących. Stosunkowo wysoki udział zatrudnienia odnotowano również w: przetwórstwie przemysłowym (12,3%) oraz edukacji (9,3%). W 2008 r. te same branże tworzyły najwięcej miejsc pracy, a ich udział wynosił odpowiednio: 16,0% pracujący w handlu i naprawach pojazdów, 14,4% pracujący w przetwórstwie przemysłowych oraz 8,4% w edukacji.

Biorąc pod uwagę zatrudnienie w poszczególnych miastach w 2012 r. można zauważyć, że branże generujące najwięcej miejsc pracy są zróżnicowane. W zdecydowanej większości (w 28 z 38) badanych miast liderami na rynku zatrudnienia są firmy zajmujące się przetwórstwem przemysłowym. Warto podkreślić, że w 8 miastach: Garwolinie, Lipsku, Ostrowi Maz., Nowym Dworze Maz., Grójcu, Grodzisku Maz., Sokołowie Podlaskim i Węgrowie – co trzeci pracujący zatrudniony jest w tej branży, a w Mławie już co drugi. Zauważyć należy, że przemysł na Mazowszu jest bardzo zróżnicowany branżowo: od tradycyjnego² po nowoczesną produkcję z sektora medium i high-tech.

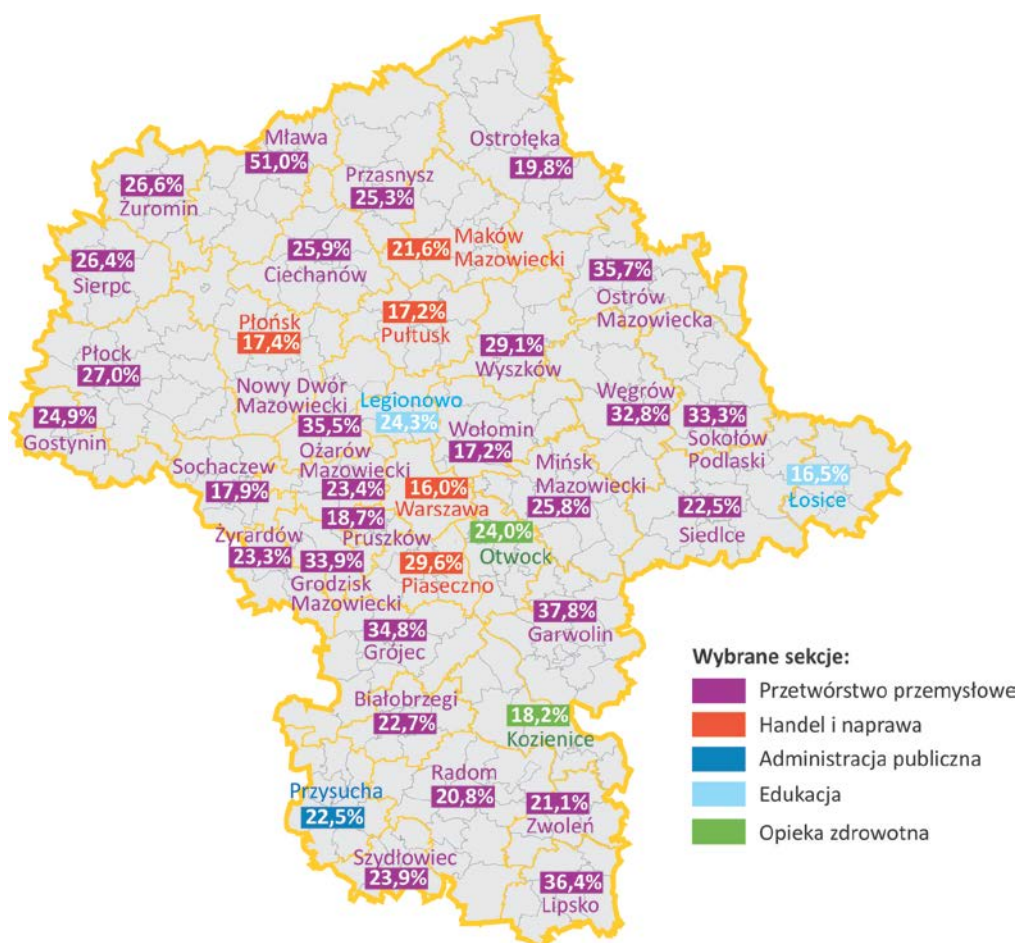
W pozostałych miastach główną sekcją zatrudnienia jest: handel i naprawa pojazdów (Maków Mazowiecki, Piaseczno, Płońsk, Pułtusk, Warszawa), edukacja (Legionowo, Łosice), opieka zdrowotna (Kozienice, Otwock) oraz administracja publiczna (Przysucha).

Na poniższej mapie przedstawiono branże, które tworzą najwięcej miejsc pracy. Dodatkowo wskazano udział pracujących w tych sekcjach.

---

² W grupie przemysłów tradycyjnych znaczną rolę odgrywa produkcja artykułów spożywczych, która dominuje w przetwórstwie przemysłowym szczególnie w 8 miastach: Białobrzegach, Ciechanowie, Gostyninie, Grodzisku Maz., Sierpcu, Sokołowie Podl., Węgrowie i Żurominie. Ważną rolę odgrywa również produkcja wyrobów metalowych, która skupia się w podregionie radomskim (zwłaszcza w Radomiu, Lipsku i Zwoleniu).

Mapa 3. **Udział pracujących w strukturze zatrudnienia według wybranych sekcji PKD w 2012 r.**

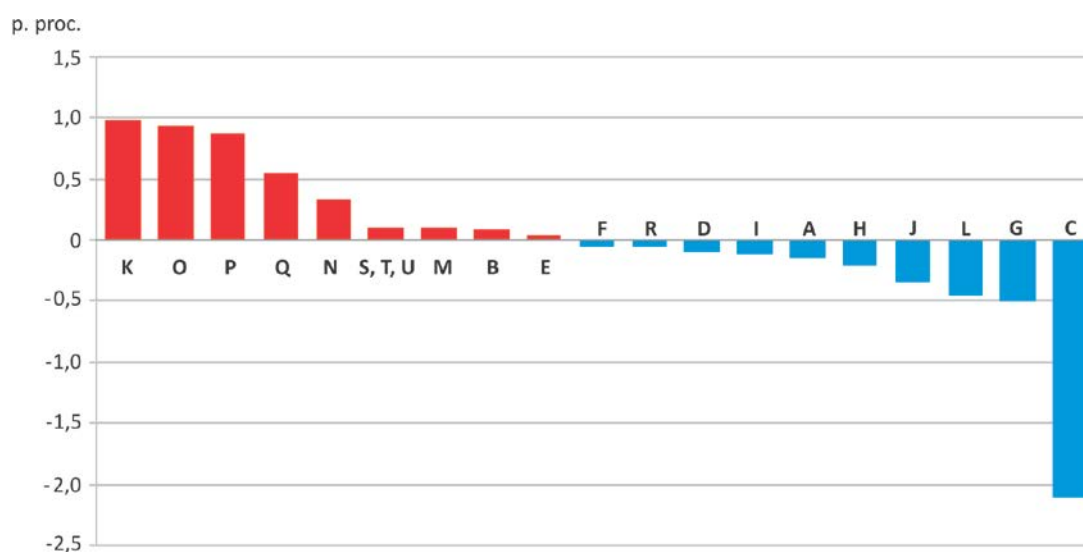
Jak wynika z danych, przedsiębiorstwa prowadzące działalność przemysłową są największym pracodawcą w miastach powiatowych. Zauważyć można, że w niektórych miastach przetwórstwo przemysłowe tworzy ponad 1/3 miejsc pracy. Najbardziej ubranżowiony rynek pracy występuje we wspomnianej wcześniej Mławie, gdzie ponad połowa pracujących (w firmach zatrudniających powyżej 9 osób) zatrudniona jest w sekcji przetwórstwo przemysłowe.

Odnosząc te dane do 2008 r. można stwierdzić, że zdecydowanie więcej (bo aż 34 z 38) miast powiatowych charakteryzowało się największym zatrudnieniem w przetwórstwie przemysłowym, a ich udział w strukturze pracujących był wyższy. Pozostałe 4 miasta, w których przeważała branża inna niż przetwórstwo przemysłowe to: Legionowo, w którym dominowali pracujący w edukacji, Maków Maz. i Otwock, gdzie najwięcej miejsc pracy utworzonych było w opiece zdrowotnej oraz Warszawa, z dominującymi na rynku zatrudnienia usługami związanymi z handlem i naprawą pojazdów.

Na przestrzeni lat 2008-2012 odnotowano malejący udział przetwórstwa przemysłowego oraz handlu i napraw pojazdów. Wzrosło natomiast znaczenie działalności finansowej i ubezpieczeniowej, administracji publicznej oraz edukacji.

Poniższy wykres przedstawia zmianę udziału pracujących według sekcji w miastach powiatowych w latach 2008-2012. Wartość wyrażona została w punktach procentowych i jest różnicą udziału pracujących danej sekcji w 2012 r., a jego wartością z 2008 r.

Wykres 3. Zmiany udziału liczby pracujących według sekcji PKD w miastach powiatowych w latach 2008-2012

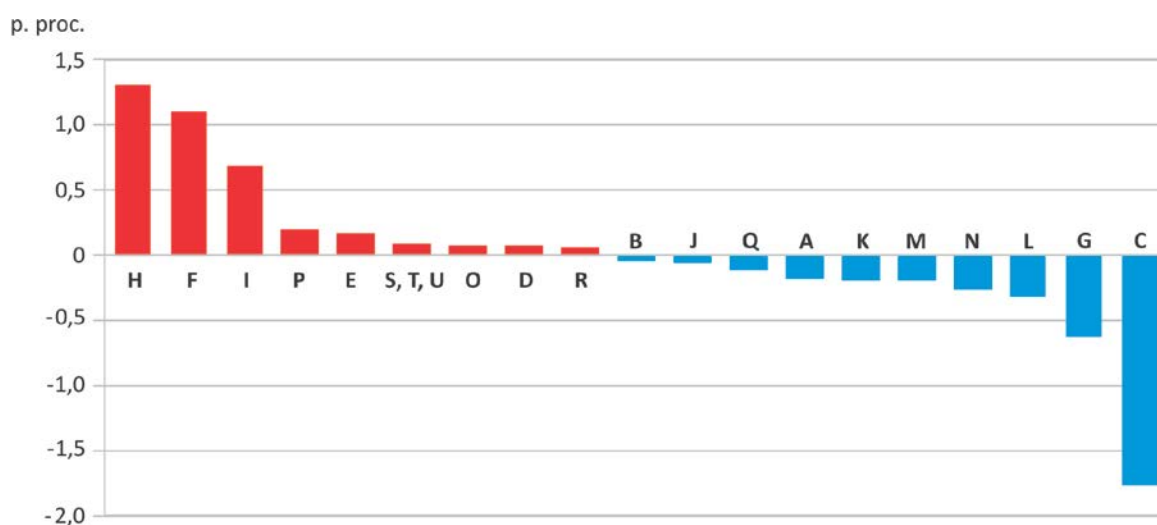
Największy wzrost zatrudnienia w latach 2008-2012 odnotowano w sekcjach: K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa (wzrost o 1,0 p. proc.), a także O – administracja publiczna i edukacja (po 0,9 p. proc.). Warto podkreślić, że instytucje finansowe i ubezpieczeniowe są wsparciem sektora usług nowoczesnych. Ich obecność na lokalnym rynku dostarcza podstaw do zwiększania efektywności, wydajności i konkurencyjności podmiotów gospodarczych. Zatem taki wynik jest pozytywnym sygnałem rozwoju sektora usług.

Należy wspomnieć, że cztery sekcje, które odnotowały największy wzrost zatrudnienia są jednocześnie najbardziej sfeminizowanymi branżami. W miastach powiatowych na Mazowszu najwięcej kobiet pracuje w opiece zdrowotnej (aż 83,2% ogółu pracujących), edukacji (74,2%), administracji publicznej (63,7%) oraz działalności finansowej i ubezpieczeniowej (60,7%).

Spadek znaczenia w tworzeniu miejsc pracy na przestrzeni badanych pięciu lat odnotowały natomiast: C – przetwórstwo przemysłowe (spadek o 2,1 p. proc.), G – handel i naprawy pojazdów oraz L – obsługa rynku nieruchomości (po 0,5 p. proc.). Redukcja zatrudnienia w przemyśle świadczy o jego restrukturyzacji, wdrażania nowoczesnych technologii i postępującym wzroście wydajności pracy. Natomiast spadek liczby pracujących w przedsiębiorstwach zajmujących się handlem i naprawami pojazdów może być negatywną konsekwencją kryzysu finansowego, ponieważ największy spadek zatrudnienia w tej sekcji notowany był w 2009 r. (w stosunku do 2008 r. liczba pracujących w tej sekcji zmniejszyła się o 7,0%). Prawdopodobnie kryzys spowodował również spadek zatrudnienia w przedsiębiorstwach zajmujących się obsługą rynku nieruchomości (w stosunku do 2008 r. liczba pracujących w tej sekcji zmniejszyła się aż o 17,0%). Wprawdzie wpływ kryzysu nie był długotrwały i wiele branż, które na przełomie lat 2008-2009 zredukowało zatrudnienie, w kolejnych latach „odrobiło straty”, w wymienionych wyżej sekcjach liczba pracujących wzrosła w latach 2010-2012, lecz nie osiągnęła poziomu z 2008 r. Niektóre branże notowały regularny spadek w całym badanym okresie – tak było w przypadku rolnictwa i przetwórstwa przemysłowego.

Warto również przyrzeć się zmianom, jakie zaszły po wyłączeniu miast powiatowych.

Wykres 4. Zmiany udziału liczby pracujących według sekcji PKD w woj. mazowieckim po wyłączeniu miast powiatowych w latach 2008-2012

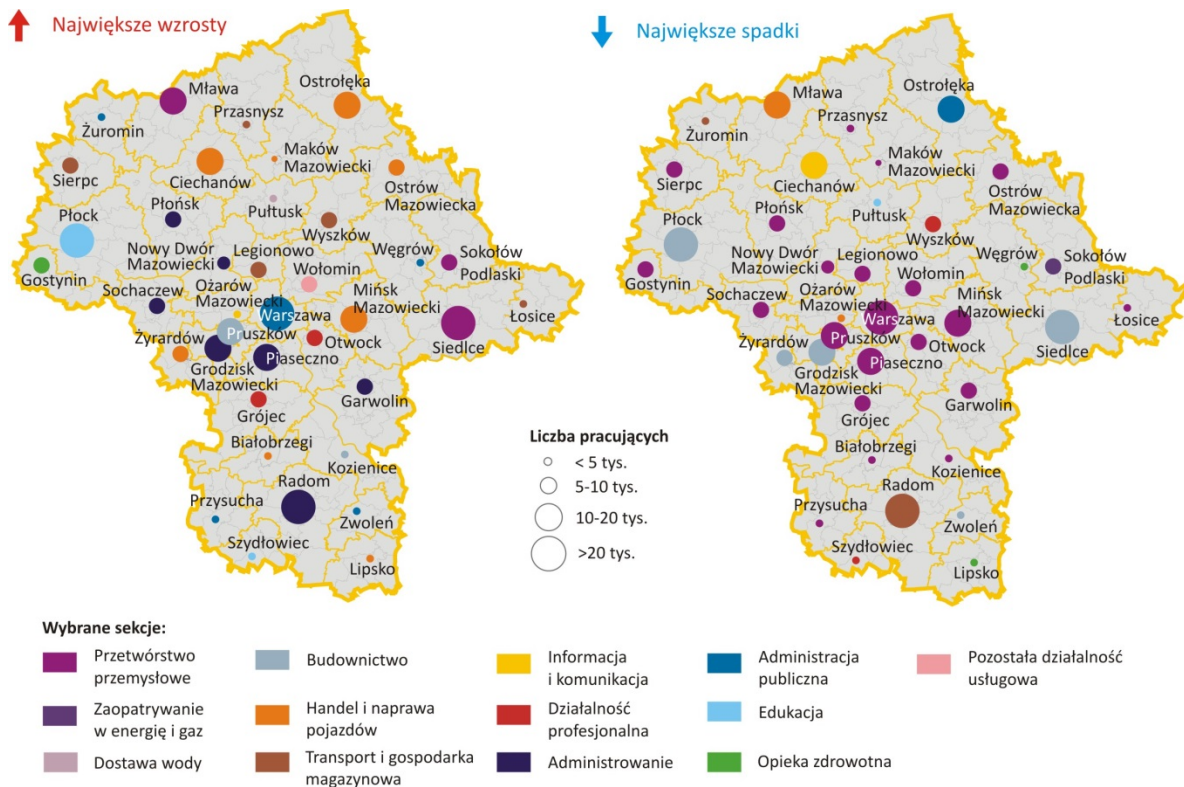

Największy wzrost udziału w tworzeniu miejsc pracy po wyłączeniu miast powiatowych odnotowano w sekcjach: H – transport i gospodarka magazynowa (wzrost o 1,3 p. proc.), F – budownictwo (o 1,1 p. proc.) oraz I – zakwaterowanie i gastronomia (o 0,7 p. proc.). Natomiast największy spadek, podobnie jak w przypadku miast powiatowych, zaobserwowano w przedsiębiorstwach zajmujących się przetwórstwem przemysłowym – sekcja C (o 1,8 p. proc.) oraz handlem i naprawami – sekcja G (o 0,6 p. proc.). Jak wynika z danych na obszarze Mazowsza, poza miastami powiatowymi, w największym stopniu rozwija się transport i gospodarka magazynowa. Działalność ta jest charakterystyczna zwłaszcza dla terenów z dobrą komunikacją, znajdujących się blisko miejsc dających szybki dostęp do sieci sprzedaży i do odbiorców końcowych. Istotnym czynnikiem rozwoju tej branży jest też relatywnie niska cena powierzchni magazynowych, które znajdują się poza miastami.

W dalszej części analizy dokonano bardziej szczegółowego opisu zmian zachodzących w poszczególnych miastach.

W latach 2008-2012 aż 29 z 38 badanych miast powiatowych odnotowało spadek udziału zatrudnienia w przetwórstwie przemysłowym. Warto podkreślić, że w 13 miastach spadek ten wyniósł ponad 5 p. proc., a największy wystąpił w Łosicach (o 15,8 p. proc.), Przysusze (o 12,7 p. proc.) oraz Piasecznie (o 12,6 p. proc.).

Mapa 4. Największe wzrosty i spadki udziału pracujących według sekcji PKD w latach 2008-2012

Wzrost znaczenia w tworzeniu miejsc pracy wystąpił głównie w branżach należących do sektora usług, a więc handlu i naprawach pojazdów, administrowaniu i działalności wspierającej, transporcie i gospodarce magazynowej. Natomiast spadek odnotowano w sekcjach: przetwórstwo przemysłowe i budownictwo. Warto zauważyć, że największy spadek znaczenia przemysłu wystąpił głównie w miastach zlokalizowanych w centrum regionu.

Interesująco przedstawia się zestawienie branż, które w 2012 r. generowały najwięcej miejsc pracy z branżami, które na przestrzeni lat 2008-2012 odnotowały największy wzrost znaczenia na rynku pracy. Dla większej przejrzystości prezentowanych zmian zastosowano trójdzielny podział gospodarki, który opiera się o klasyczne teorie trójsektorowe sformułowane przez A.B.G. Fishera, C. Clarka i J. Fourastie'go³. Sekcje zaklasyfikowano do odpowiednich sektorów:

- I. sektor rolniczy (sekcja A);
- II. sektor przemysłowy (sekcje: B, C, D, E, F);
- III. sektor usługowy (pozostałe sekcje: G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U).

Z uwagi na fakt, że przedsiębiorstwa z sektora rolniczego w żadnym z badanych miast nie tworzą największej liczby miejsc pracy (nie odnotowały też największego wzrostu zatrudnienia), nie zostały włączone do poniższej tabeli. Taka sytuacja wynika z faktu, że do statystyk nie są wliczani pracujący w przedsiębiorstwach zatrudniających mniej niż 9 osób, a na terenie Mazowsza dominuje rolnictwo indywidualne.

³ Zob. Z. Kaźmierczak, *Rynek pracy w państwach wysoko rozwiniętych*, Wyd. UŁ, Łódź 1995, s. 191-192.

Tabl. 5. **Miasta powiatowe według sektorów dominujących w 2012 r. oraz sektorów, w których na przestrzeni lat 2008-2012 odnotowano największy wzrost znaczenia na rynku pracy**

		Dominujący sektor w 2012 r.	
		przemysł	usługi
Sektor, w którym odnotowano największy wzrost zatrudnienia w latach 2008-2012	przemysł	Mława, Siedlce, Sokołów Podlaski, Pruszków	Pułtusk, Kozienice
	usługi	Białobrzegi, Ciechanów, Garwolin, Gostynin, Grodzisk Mazowiecki, Grójec, Lipsko, Mińsk Maz., Nowy Dwór Maz., Ostrołęka, Ostrów Maz., Ożarów Maz., Płock, Przasnysz, Radom, Sierpc, Sochaczew, Szydłowiec, Węgrów, Wołomin, Wyszaków, Zwoleń, Żuromin, Żyrardów	Maków Maz., Przysucha, Legionowo, Łosice, Piaseczno, Płońsk, Warszawa, Otwock

W zdecydowanej większości miast głównym sektorem zatrudnienia jest przemysł, jednak w ciągu badanych pięciu lat jego znaczenie zmniejszyło się, a wzrost odnotowały przedsiębiorstwa z sektora usług.

Informacje zawarte w tabeli posłużyły do podziału miast na **4 grupy**, a w dalszej części opracowania dokonano bardziej szczegółowego opisu zmian w badanych miastach.

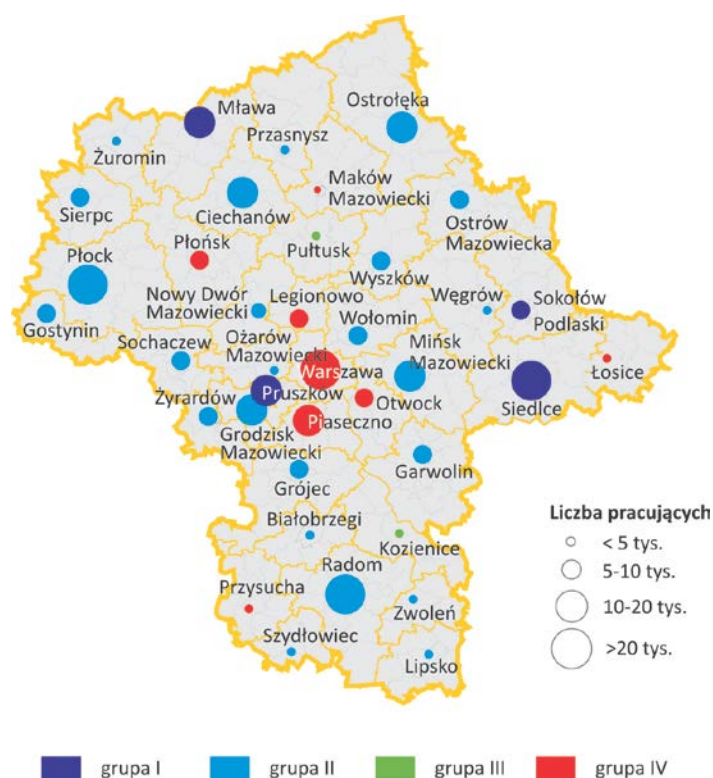
GRUPA I – obejmuje obszary, na terenie których dominuje zatrudnienie w przemyśle i w badanym okresie znaczenie tego sektora na rynku pracy wzrosło.

GRUPA II – obejmuje obszary, na terenie których dominuje zatrudnienie w przemyśle, natomiast w badanym okresie w największym stopniu wzrosło znaczenie sektora usług.

GRUPA III – obejmuje obszary, na terenie których dominuje zatrudnienie w sektorze usług, natomiast w badanym okresie w największym stopniu wzrosło znaczenie przemysłu.

GRUPA IV – obejmuje obszary, na terenie których dominuje zatrudnienie w sektorze usług i w badanym okresie jego znaczenie na rynku pracy zwiększyło się.

Mapa 6. **Miasta według grup**

GRUPA I

W miastach należących do tej grupy największe znaczenie w tworzeniu miejsc pracy mają przedsiębiorstwa zajmujące się przetwórstwem przemysłowym. Dodatkowo w ciągu badanych pięciu lat przedsiębiorstwa tej branży w największym stopniu zwiększyły zatrudnienie. Tak było w: **Mławie, Siedlcach i Sokołowie Podlaskim**. Warto zauważyć, że ten rodzaj działalności dominuje na rynku zatrudnienia również w pozostałej części tych powiatów (po wyłączeniu miast powiatowych).

Do grupy tej należy również **Pruszków**, gdzie w latach 2008-2012 w największym stopniu wzrosło znaczenie budownictwa. Warto podkreślić, że zarówno na terenie miasta, jak i całego powiatu występuje duża dywersyfikacja branżowa. W Pruszkowie różnica między udziałami sekcji generującymi najmniejszą i największą liczbę miejsc pracy wynosi 18,2 p. proc., dla porównania w Mławie wartość ta jest równa 50,9 p. proc. Natomiast po wyłączeniu miasta ze statystyk powiatu pruszkowskiego najwięcej miejsc pracy tworzy sekcja handlu i napraw pojazdów. Takie zróżnicowanie branżowe zmniejsza podatność na wahania koniunkturalne na rynku. Dlatego, mimo że w wyniku spowolnienia gospodarczego w Pruszkowie odnotowano redukcję zatrudnienia (w 2008 r.), to już od 2009 r. liczba pracujących z roku na rok zwiększała się i w 2012 r. była o 2,6% (w ujęciu bezwzględny) wyższa niż w 2008 r. (przed kryzysem finansowym).

GRUPA II

W grupie tej znalazły się miasta, na terenie których dominuje zatrudnienie w przemyśle, natomiast w badanym okresie w największym stopniu wzrosło znaczenie sektora usług. Zaklasyfikowano do niej najwięcej miast.

W 7 z 24 miast należących do tej grupy wzrosło zatrudnienie w handlu i naprawach pojazdów samochodowych. Do miast tych należą: **Białobrzegi, Ciechanów, Lipsko, Mińsk Mazowiecki, Ostrołęka, Ostrów Mazowiecka i Żyrardów**. W przypadku Białobrzegów, Ciechanowa, Ostrowi Maz. i Żyrardowa wzrost zatrudnienia w przedsiębiorstwach z sekcji handlu i napraw pojazdów nastąpił pomimo spadku ogólnej liczby pracujących. W miastach tych zmniejszyło się również zatrudnienie w tworzącym najwięcej miejsc pracy przetwórstwie przemysłowym. Natomiast w Lipsku i Ostrołęce wzrost zatrudnienia nastąpił w obydwu sekcjach, jednak wzrost notowany w handlu i naprawach pojazdów był bardziej znaczący.

W przypadku Mińska Mazowieckiego wzrost znaczenia handlu i napraw pojazdów w tworzeniu miejsc pracy był wynikiem spadku zatrudnienia w innych sekcjach m.in. w przetwórstwie przemysłowym. Taka sytuacja mogła być wynikiem spowolnienia gospodarczego, który w przypadku Mińska w największym stopniu odbił się właśnie na przetwórstwie przemysłowym. Po regularnym spadku zatrudnienia na przestrzeni lat 2008-2010, w kolejnych dwóch latach liczba pracujących ponownie zaczęła wzrastać, jednak nie osiągnęła poziomu z 2008 r. Taka sytuacja jest charakterystyczna dla obszarów, w których dominuje jedna gałąź przemysłu. Należy bowiem wspomnieć, że na pozostałym obszarze powiatu dominuje przetwórstwo przemysłowe.

W kolejnych trzech miastach należących do tej grupy: **Przasnyszu, Sierpcu i Wyszkowie** w największym stopniu wzrosło zatrudnienie w przedsiębiorstwach prowadzących działalność związaną z transportem i gospodarką magazynową. Jest ona charakterystyczna zwłaszcza dla terenów z dobrą infrastrukturą transportową, a wszystkie z wymienionych wyżej miast znajdują się w pobliżu głównych szlaków komunikacyjnych o znaczeniu krajowym. Zauważyć jednak należy, że wzrost znaczenia tej branży był wynikiem redukcji zatrudnienia w przedsiębiorstwach przemysłowych. Dla gospodarki tych miast transport i gospodarka magazynowa jest dosyć liczącą się branżą w strukturze zatrudnienia, jednak nie dominuje – zatrudniony jest w niej tylko co 10-ty pracujący.

W następnych pięciu miastach powiatowych zaklasyfikowanych do II grupy: **Garwolinie, Grodzisku Mazowieckim, Nowym Dworze Mazowieckim, Radomiu i Sochaczewie** największy wzrost udziału

w strukturze pracujących dotyczył administrowania i działalności wspierającej. Sekcja ta obejmuje wiele rodzajów aktywności wspomagających prowadzenie działalności gospodarczej i zaliczana jest do sektora usług nowoczesnych. Przedsiębiorstwa prowadzące taką działalność na zasadzie outsourcingu świadczą firmom usługi pomocnicze związane m.in. z administracyjną obsługą biura, reklamą i marketingiem oraz usługami HR. Korzystanie z usług firm zewnętrznych jest niejednokrotnie znacznie tańsze niż realizowanie tych zadań we własnym zakresie. Pozwala również przedsiębiorstwom produkcyjnym skoncentrować się na swojej podstawowej działalności. Warto podkreślić, że w Nowym Dworze Mazowieckim pracujący w tej sekcji stanowią ponad 15% w strukturze pracujących i jest to najwyższy odsetek notowany wśród badanych miast.

Z kolei w **Grójcu** największy wzrost udziału w strukturze zatrudnienia dotyczył pracujących w firmach prowadzących działalność profesjonalną, naukową i techniczną, która również klasyfikowana jest do usług nowoczesnych. Działanie tych przedsiębiorstw ukierunkowane jest m.in. na usługi w obszarach innowacji technologicznych oraz wytwarzaniu nowych lub znacząco ulepszonych towarów i usług. Wymaga więc intensywnego wykorzystania technologii informatycznej oraz zatrudniania pracowników o wysokich kwalifikacjach. W Grójcu wzrost znaczenia tej sekcji był wynikiem redukcji zatrudnienia w przetwórstwie przemysłowym. Jednocześnie należy zwrócić uwagę na fakt, że przetwórstwo przemysłowe wciąż generuje najwięcej miejsc pracy w tym mieście.

W **Ożarowie Mazowieckim** w strukturze zatrudnienia wzrosło znaczenie informacji i komunikacji. Przedsiębiorstwa należące do tej branży działają w skali ponadregionalnej i zajmują się m.in. produkcją i rozpowszechnianiem informacji, działalnością usługową w zakresie technologii informatycznych oraz przetwarzaniem danych. Jednak pomimo wzrostu znaczenia tej branży liderem na rynku zatrudnienia pozostaje przemysł.

Należy w tym miejscu podkreślić, że wzrost zatrudnienia w usługach nowoczesnych notowany jest w miastach należących do Obszaru Metropolitalnego Warszawy (Grójcu, Grodzisku Maz., Nowym Dworze Maz., Ożarowie Maz. i Sochaczewie).

W **Węgrowie, Zwoleniu i Żurominie** największy wzrost udziału w strukturze zatrudnienia dotyczył pracujących w administracji publicznej. Jest to charakterystyczne dla małych miast powiatowych położonych na obrzeżach województwa. Miasta te zlokalizowane są w słabiej rozwiniętych, rolniczych częściach regionu, odznaczają się stosunkowo niewielkim udziałem dużych przedsiębiorstw. W związku z tym głównym pracodawcą pozostają w nich przede wszystkim lokalne urzędy.

Podobnie w **Gostyninie**, gdzie największy wzrost odnotowano w opiece zdrowotnej. Warto zauważyć, że w Gostyninie branża ta jest na drugiej pozycji pod względem liczby tworzonych miejsc pracy, jednak wzrost jej znaczenia jest wynikiem redukcji zatrudnienia w przetwórstwie przemysłowym.

W dwóch miastach **Płocku** i **Szydłowcu** największy wzrost znaczenia w tworzeniu miejsc pracy odnotowano w edukacji. W przypadku Płocka taka sytuacja jest wynikiem zwiększenia zatrudnienia w tej branży, natomiast w Szydłowcu wzrost udziału edukacji w strukturze pracujących jest wynikiem dużej redukcji zatrudnienia w przetwórstwie przemysłowym.

Ostatnim miastem w tej grupie jest **Wołomin**, na terenie którego największy wzrost udziału w strukturze zatrudnienia odnotowały przedsiębiorstwa prowadzące działalność klasyfikowaną jako pozostała działalność usługowa. Przedsiębiorstwa należące do tej branży zajmują się m.in. działalnością organizacji członkowskich (związków zawodowych i organizacji politycznych), naprawą komputerów oraz artykułów użytku osobistego i domowego. Pomimo wzrostu, sekcja ta posiada niewielki udział w tworzeniu miejsc pracy, a liderem na rynku zatrudnienia pozostaje przetwórstwo przemysłowe (mimo największego spadku odnotowanego w badanym okresie).

GRUPA III

W grupie tej znalazły się dwa miasta, na terenie których dominuje zatrudnienie w sektorze usług, natomiast w badanym okresie w największym stopniu wzrosło znaczenie przemysłu.

W **Pułtusku** najczęściej miejsc pracy generują przedsiębiorstwa zajmujące się handlem i naprawami, jednak na przestrzeni badanych pięciu lat w największym stopniu wzrosło znaczenie sekcji dostawa wody i gospodarowanie odpadami. Tendencja ta była wynikiem niewielkiego wzrostu zatrudnienia w tej sekcji i dosyć dużego spadku zatrudnienia w handlu i naprawach pojazdów.

W **Kozienicach** dominują pracujący w opiece zdrowotnej. Jednak od 2009 r. ich liczba regularnie zmniejsza się i biorąc pod uwagę zmiany w latach 2008-2012 w największym stopniu wzrosło znaczenie budownictwa. W 2012 r. zatrudniona była w tej branży już co 9-ta osoba pracująca w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 9 osób.

GRUPA IV

W grupie tej znalazły się miasta, na terenie których największym pracodawcą są firmy z sektora usług i w ciągu ostatnich pięciu lat ich znaczenie w tworzeniu miejsc pracy zwiększyło się.

Szczególne uwagi należy zwrócić na ośrodki, w których dominująca branża umocniła swoją pozycję notując największy wzrost udziału w strukturze zatrudnienia. W **Makowie Mazowieckim** firmy zajmujące się handlem i naprawami pojazdów tworzą najczęściej miejsc pracy i pomimo ogólnej redukcji zatrudnienia w latach 2008-2012 zwiększyły swój udział na rynku pracy (o 7,7 p. proc.). Natomiast w **Przysusze**, pomimo redukcji zatrudnienia, wzrosło znaczenie administracji publicznej.

Z kolei w **Legionowie** i **Łosicach** dominują pracujący w edukacji, jednak w ciągu badanych pięciu lat największy wzrost udziału w strukturze zatrudnienia odnotowano w transporcie i gospodarce magazynowej. W Łosicach pracujący w transporcie stanowią liczną grupę, która zaraz po edukacji notuje największą liczbę pracujących. Rozwój tej branży wiąże się z dogodnym położeniem przy głównym szlaku komunikacyjnym o znaczeniu międzynarodowym. Natomiast w Legionowie sekcja ta zajmuje niski odsetek w strukturze zatrudnienia.

W **Piasecznie** i **Płońsku** na znaczeniu zyskała sekcja administrowanie i działalność wspierająca. Wzrost zatrudnienia w firmach oferujących usługi nowoczesne wiąże się z dogodnym położeniem blisko stolicy i w centrum regionu. W Piasecznie sekcja ta jest jedną z bardziej znaczących branż, w Płońsku natomiast, mimo wzrostu, pracujący w tej sekcji stanowią niewielki udział w strukturze zatrudnienia.

W **Warszawie** najczęściej miejsc pracy tworzy sekcja handlu i napraw pojazdów, a w ciągu badanych pięciu lat w największym stopniu wzrósł udział administracji publicznej. Wiąże się to ze stołeczną funkcją, jaką pełni Warszawa. Znajdują się w niej centralne i naczelne organy administracji państwowej, rządowej i samorządowej, a także organy prowadzące działalność w sferze ochrony bezpieczeństwa państwa oraz porządku i bezpieczeństwa publicznego. Jednak wzrost udziału administracji publicznej jest wynikiem spadku zatrudnienia w pozostałych branżach i tylko niewielkiego wzrostu liczby pracowników tej sekcji.

W **Otwocku** największe zatrudnienie generuje opieka zdrowotna, jednak w badanych pięciu latach największy wzrost dotyczył sekcji działalność profesjonalna, naukowa i techniczna. Sekcja ta obejmuje m.in. działalność prawniczą, rachunkowo-księgową, doradztwo podatkowe, badania i analizy techniczne, reklamę, badanie rynku itp. Udział pracujących w tej sekcji wzrósł o 1,7 p. proc. Pod względem tworzenia miejsc pracy sekcja ta jest dosyć znacząca – zajmuje trzecie miejsce, zaraz po opiece zdrowotnej i edukacji. Zatrudniony jest w niej już co 9-ty pracujący.

WNIOSKI

W badanym okresie liczba pracujących w miastach powiatowych województwa mazowieckiego zmniejszyła się o 0,4%. Słaba koniunktura gospodarcza wywołana przez światowy kryzys ekonomiczny była istotnym czynnikiem wpływającym na redukcję zatrudnienia. Spadek liczby pracujących notowany był szczególnie w latach 2008-2009. Jednak jego skutki nie były trwałe i w kolejnych dwóch latach 2010-2011 nastąpił wzrost zatrudnienia.

Biorąc pod uwagę strukturę pracujących według płci można zauważyć, że jest ona zróżnicowana w poszczególnych miastach. Różnica pomiędzy minimalną i maksymalną wartością udziału kobiet w liczbie pracujących wynosi 18,3 p. proc. Szczególnie sfeminizowane rynki pracy są w dwóch miastach: Otwocku i Legionowie, w których przez cały badany okres odsetek kobiet przekraczał 60%. Dodatkowo, w latach 2008-2012 większość miast biorących udział w badaniu (21 z 38) odnotowała wzrost zatrudnienia kobiet.

Zróżnicowana jest również struktura pracujących ze względu na sektor własności. Z danych wynika, że im mniejsza liczba mieszkańców, tym wyższy udział pracujących w sektorze publicznym. Wyraźna przewaga pracujących w tym sektorze charakterystyczna jest dla małych miast powiatowych, zlokalizowanych w słabiej rozwiniętych, rolniczych częściach regionu. W związku z niewielkim udziałem na ich terenie dużych przedsiębiorstw prywatnych, głównym pracodawcą pozostają przede wszystkim lokalne urzędy, jednostki służby zdrowia oraz placówki oświatowe. Z kolei w miastach liczących powyżej 20 tys. mieszkańców udział pracujących w sektorze publicznym nie przekracza 50%. Nawet w Warszawie, w której znajdują się urzędy szczebla centralnego i lokalnego, zaspokajające potrzeby nie tylko mieszkańców stolicy i regionu, ale też całego kraju, pracujący w sektorze publicznym stanowią 36,0% pracujących w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 9 osób.

Struktura zatrudnienia w ujęciu sektorowym wskazuje, że liderami na rynku zatrudnienia miast powiatowych są dwie branże: przetwórstwo przemysłowe oraz handel i naprawa pojazdów samochodowych. Generują one łącznie ponad ¼ miejsc pracy w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 9 osób. Jednocześnie biorąc pod uwagę zmiany, jakie zaszły w badanym okresie można zauważyć, że spowolnienie gospodarcze w największym stopniu wpłynęło na kondycję właśnie tych branż. Warto zauważyć, że gorsza kondycja przełożyła się w niektórych miastach na redukcję zatrudnienia. Szczególną uwagę należy zwrócić na 3 miasta: Przysuchę, Łosice i Maków Mazowiecki, w których zmniejszyła się i tak już niska liczba pracujących (wszystkie miasta należą do ośrodków zatrudniających mniej niż 5 tys. osób).

Wzrost znaczenia w tworzeniu miejsc pracy, w latach 2008-2012, odnotowały natomiast przedsiębiorstwa z sektora usług, w głównej mierze prowadzące działalność finansową i ubezpieczeniową. Podkreślić należy, że instytucje te są wsparciem sektora usług nowoczesnych. Ich obecność na lokalnym rynku dostarcza podstaw do zwiększania efektywności, wydajności i konkurencyjności podmiotów gospodarczych. Zatem taki wynik jest pozytywnym sygnałem rozwoju sektora usług.